

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності «076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему: **«ПРОБЛЕМИ БЕЗРОБІТТЯ НАСЕЛЕННЯ В РЕГІОНІ
(НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ)»**

Виконавець:

студентка 65 групи ФЕУП
Потапова Аліна Едуардівна

(підпис)

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
Доброва Наталя Василівна

(підпис)

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Однією з глобальних макроекономічних проблем сучасного етапу розвитку економіки та важливою характеристикою конкурентоспроможності ринку праці є безробіття. Безробіття вважається, з одного боку, важливим стимулятором активності працюючого населення, а з іншого – великим суспільним лихом. Всі країни світу прикладають багато зусиль для подолання безробіття, але ні одній ще не вдалося ліквідувати його повністю. Надмірне безробіття негативно відображається на всій економіці країни, саме тому вивчення цього питання є актуальним.

Актуальність даної проблеми полягає в тому, що економічне зростання створює передумови для збільшення зайнятості та доходів населення, підвищення продуктивності його праці. Однак об'єктивні нерівномірності екстенсивних чинників обумовлюють неминучі диспропорції національного ринку праці, різнонаправленість окремих його сегментів. Ключовою проблемою залишається досягнення суспільно прийняттого рівня, структури, диференціації доходів від трудової діяльності, передусім заробітної плати.

Низький рівень трудових доходів та їх невиправдана диференціація неминуче призводять до кризи мотивації трудової діяльності, наслідком якої стає низька трудова активність, неповне використання трудового потенціалу, зниження ролі праці та її повне чи часткове виключення з основних життєвих цінностей.

Питання про безробіття населення освітілось у працях вітчизняних та зарубіжних науковців А. Сміт, Дж. Кейнс, М. Г. Акулов, С. І. Бандур, С. М. Злупко, О. А. Грішнова та ін. Проте, незважаючи на велику кількість науковців, які працювали над цим запитанням, дивлячись на динамічність та нестабільність процесів на ринку праці можна твердо зазначити, що цю тему потрібно постійно досліджувати та вивчати.

Мета дослідження – теоретичні, методичні та прикладні аспекти безробіття населення та розробка рекомендацій щодо шляхів вирішення проблеми безробіття в Одеському регіоні.

Завдання дослідження:

- визначити сутність, види та показники безробіття;
- надати характеристику основним причинам та соціально-економічні наслідкам безробіття;
- дослідити досвід подолання безробіття у розвинутих країнах світу;
- провести аналіз сучасного стану ринку праці в Україні та в Одеській області;
- проаналізувати динаміку показників безробіття в Одеській області;
- охарактеризувати державну політику зайнятості та соціальний захист безробітних в Україні;
- визначити основні проблеми безробіття в Одеській області;
- розробити прогноз рівня безробіття в Одеській області;

– дослідити імплементацію зарубіжного досвіду щодо скорочення безробіття в Одеській області.

Об'єкт дослідження – процес безробіття населення в Україні та Одеській області.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних аспектів безробіття в Одеській області та формування пропозицій відносно шляхів її зниження.

Методи дослідження. В процесі дослідження застосовувались: методи теоретичного узагальнення і порівняння (аналіз і синтез, індукція і дедукція). Діалектичний метод використовувався на етапі збору, систематизації і обробки інформації; статистичний та порівняльний аналіз – при визначенні показників безробіття. Методи економіко-статистичного аналізу дають можливість виділити та формально описати найбільш важливі й суттєві закономірності функціонування економічних систем, на основі сформульованих за певними правилами логіки вхідних даних і співвідношень; методи дедукції – зробити висновки, які адекватні об'єкту дослідження в міру зроблених припущень, дозволяють отримати дедуктивним шляхом нові дані про об'єкт дослідження.

Інформаційною базою дослідження слугували наукові публікації та монографічні видання вчених, нормативно-законодавчі акти України, матеріали наукових конференцій і досліджень, статистичні матеріали Державної служби статистики України, Головного управління статистики в Одеській області, Одеської обласної служби зайнятості.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (65 найменувань) та 2-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 86 сторінок. Основний зміст викладено на 72 сторінках. Робота містить 9 таблиць, 12 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 1 статтю: Основні причини та соціально-економічні наслідки безробіття. Науковий студентський вісник. Одеський національний економічний університет. Факультет економіки та управління підприємництвом. 2019. № 31.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні аспекти безробіття населення»* розглянуто сутність, види та показники оцінки безробіття, виявлені основні причини та соціально економічні наслідки безробіття та досліджено досвід подолання безробіття у розвинутих країнах світу.

У другому розділі *«Аналіз рівня безробіття в Одеській області»* проведено аналіз сучасного стану ринку праці, зроблено аналіз динаміки показників безробіття та розглянуто державну політику зайнятості та соціальний захист безробітних в Україні.

У третьому розділі *«Проблеми безробіття в одеській області та шляхи їх вирішення»* визначено основні проблеми безробіття в Одеській

області, розроблено прогнозування рівня безробіття та виявлена імплементація зарубіжного досвіду.

ВИСНОВКИ

В ході проведеного дослідження можна зробити висновки.

1. В процесі дослідження публікацій зарубіжних та вітчизняних вчених можна визначити сутність безробіття як соціально-економічне явище, при якому частина робочої сили (економічно активного населення) не зайнята у виробництві товарів і послуг.

Основними видами безробіття є: фрикційне, сезонне, структурне, циклічне, регіональне, інституційне.

Основними показниками безробіття є: рівень зайнятості і середня тривалість незайнятості.

2. Основними причини та соціально-економічні наслідки безробіття є структурні зрушення в економіці, зниження темпів економічного розвитку, сезонні коливання виробництва, недостатній сукупний попит, інфляція, недосконале трудове законодавство, низький рівень професійної підготовки та перепідготовки, недостатній рівень програм зайнятості та демографічні процеси.

3. В процесі вивчення досвіду подолання безробіття у розвинутих країнах світу, можна виділити основні напрями: американський, ліберальний, соціал-демократичний, континентальний та патерналістський.

4. Виходячи з проведеного аналізу можна зробити висновок, що реальна ситуація з безробіттям в країні не є втішною. Перш за все спостерігається відмінність показників, кількість зареєстрованих безробітних у 2018р. 390,8 тис. осіб. Кількість безробітних за методологією МОП складає 1577,6тис. осіб. Це означає, що люди не звертаються до служби зайнятості з питань пошуку роботи. Також спостерігається скорочення кількості зайнятого населення. Хоча рівень укомплектування вакансій у 2018 р. виріс на 63% дисбаланс між попитом і пропозицією робочої сили залишається досить великим і зменшує шанси на пошук роботи та отримання належної заробітної плати. Середня тривалість пошуку роботи складає 7 місяців, тому виникає питання зайнятості людини на цей час. І хоча у 2018 році кількість зареєстрованих безробітних зменшилась 0,8% , нажаль, відповідні зміни переважно стали наслідком демографічний чинників та не пов'язані з поліпшенням економічної ситуації та зростанням зайнятості населення.

5. Проведений аналіз динаміки показників безробіття в Одеській області свідчить, що рівень зайнятості населення зазнав значні скачки в період з 2013 року по 2016 рік, а у 2018 року рівень зайнятості становить 56,7%, що на 0,6% більше ніж у 2017 року.

Рівень безробіття зростав з 2013 року по 2017 рік, а з 2017 року рівень безробіття пішов на спад.

Кількість створених робочих місць у 2018 році зросла на 4 845 тис. осіб порівняно з 2017 роком.

6. Державна політика зайнятості та соціальний захист безробітних в Україні полягає у допомозі по безробіттю, у тому числі одноразова її виплата для організації безробітним підприємницької діяльності; допомога по частковому безробіттю; матеріальна допомога у період професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації безробітного; допомога на поховання у разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні; професійній підготовці або перепідготовці, підвищення кваліфікації у професійно-технічних та вищих навчальних закладах, у тому числі в навчальних закладах державної служби зайнятості, на підприємствах, в установах, організаціях; профорієнтації; – пошуку підходящої роботи та сприяння у працевлаштуванні, у тому числі шляхом надання роботодавцю дотації на створення додаткових робочих місць для працевлаштування безробітних; фінансування організації оплачуваних громадських робіт для безробітних у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України; інформаційні та консультаційні послуги, пов'язані з працевлаштуванням.

7. Основними проблемами безробіття в Україні є незадовільна роботи Державної служби зайнятості щодо сприяння працевлаштуванню безробітним; молодіжне безробіття; приховане безробіття та тіньова зайнятість; безробіття сільського населення, як результат занепаду сільського господарства в країні. Долання причин безробіття має відбуватися за допомогою регулювання їх державою – починаючи від професійної орієнтації молоді та завершуючи принципами регулювання оплати праці.

8. Проведене прогнозування рівня безробіття в Одеській області свідчить про не дуже втішні результати, а саме те, що за лінією тренду рівень безробіття піде угору, а за точними розрахунками у 2019 році рівень безробіття у регіоні буде дорівнювати 7,078%, а у 2020 році 7,195%. Рівень зайнятості населення Одеської області піде на спад, як і рівень економічно активного населення и буде складати відповідно у 2019 року 56,26% та 61,69%, а у 2020 року 56,1% та 61,52%.

9. Надихаючись досвідом розвинутих країн світу можна взяти собі кілька напрямків і підходів до скорочення безробіття в Одеській області, а саме: підтримка політики соціального партнерства; оптимізація параметрів заробітної плати через поєднання ринкового саморегулювання, державного та договірної регулювання і їхнє узгодження між собою; поліпшення системи профорієнтації, професійного навчання та перепідготовки безробітних через розробку спеціалізованих програм, відповідно до сучасних вимог економіки; гнучка система оплати праці та пенсійного забезпечення; сприяння розвитку галузей, притаманних регіону, – рибальство, «зелений туризм» тощо; покриття виплат на заробітну плату до 50% молодим людям та людям перед пенсійного віку та інші.

АНОТАЦІЯ

Потапова А.Е., «Проблеми безробіття населення в регіоні (на прикладі Одеської області)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за магістерською програмою професійного спрямування «Економіка, планування та управління бізнесом». –

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019

У роботі розглядаються теоретичні аспекти безробіття населення в Україні, основні причини та соціально-економічні наслідки безробіття, досвід подолання безробіття у розвинутих країнах світу. Проаналізовано сучасний стан ринку праці, зроблено аналіз динаміки показників безробіття та розглянуто державну політику зайнятості та соціальний захист безробітних в Україні. Визначено основні проблеми безробіття в Одеській області, розроблено прогнозування рівня безробіття та виявлена імплементація зарубіжного досвіду.

Ключові слова: безробіття, зайнятість, соціально-економічні наслідки, аналіз, державне регулювання, прогноз, зарубіжний досвід.

ANNOTATION

Potapova A. E., «Problems of unemployment of the population in the region (on the example of Odessa region)».

Qualifying work for a master's degree in a specialty «076 «Entrepreneurship, trade and exchange activities» according to Master's Degree Program in professional studies «Economics, business planning and management». – Odesa National Economic University. – Odesa, 2019

The paper discusses the theoretical aspects of unemployment in Ukraine, the main causes and socio-economic consequences of unemployment, the experience of overcoming unemployment in developed countries. The current state of the labor market is analyzed, the dynamics of unemployment rates is analyzed, and the state employment policy and social protection of the unemployed in Ukraine are considered. The basic problems of unemployment in the Odessa region are identified, the forecasting of the unemployment rate is developed and the implementation of foreign experience is revealed.

Key words: unemployment, employment, socio-economic consequences, analysis, state regulation, forecast, foreign experience.